

Екскурсія «Львів за 2 години»

Нашу двогодинну екскурсію починаємо на розі площі Ринок і вулиці Галицької. Перед собою бачимо **Латинський Катедральний костел [№ 1 на нашій мапі, пл. Катедральна, 1]** – величну пам'ятку XIV-XVIII століть, у якій гармонійно поєднані архітектурні риси минулих епох. Львівська Катедральна будувалася набагато довше, аніж триває людське життя і тому жоден майстер-будівничий не дочекався плодів своєї праці у завершеному вигляді.

Від готики через ренесанс і бароко, а відтак до елементів класицизму і сецесії пройшов свій шлях львівський Катедральний костел. Але на диво ми не відчуваємо тут еkleктики: різні стилі різних віків не кричать, не наздіймаються і не сперечаються один із одним. Плин часу гармонійно узгодив архітектурні нашарування епох і перетворив їх на величний довершений образ.

Від готики XIV-XV століть львівська Катедральна успадкувала видовжені стрілчасті арки, склепіння і вікна, оздоблені модерними вітражами початку XX століття. Ренесанс тут представлений численними каплицями, а барокового завершення храму надали реставраційні роботи, проведені у 1760-1778 роках.

На цій же східній стіні бачимо вмонтовану надгробну плиту родини львівської купецької родини Шольц-Вольфовичів з XVI століття. Вона залишилася від ліквідованого у кінці XVIII століття цвинтаря, який оточував Катедральну. Навпроти на розі з площею Ринок нашу увагу привертає один із найстаріших ренесансних будинків Львова, який дійшов до нас майже у незмінному вигляді від 1570 року – кам'яниця родини Шольц-Вольфовичів.

Ядра, що висять на стінах Катедральної зі східного боку, нагадують про найгірнішу турецьку облогу Львова 1672 року. Найбільше ядро, яке висить з того боку, де проходить трамвайна колія, інформує нас про ці події написом: *Ex obsidione turcica*, тобто з турецької облоги, року Божого 1672, дня 28 вересня.

Снаряд, розташований у стіні храму вище, має напис "*Ex obsidione ruthenorum*" (з української облоги 5 березня 1919 року) і нагадує про українсько-польську війну 1918-1919 років.

Ліворуч від будівлі Катедральної бачимо **Каплицю Боїмів [№2]** – славнозвісну пам'ятку пізнього ренесансу, яка не має аналогів не лише в Україні, але й у європейській архітектурі. Пам'ятка збудована у стилі німецького ренесансу з рисами маньєризму у 1609-1615 роках вроцлавським будівничим Андреасом Бемером. З боку вулиці Галицької зі стіни каплиці на нас дивляться оригінальні портрети початку XVII століття багатого купця угорського походження Георга Боїма і його дружини Ядвіги, похованих тут. Проходимо далі між Катедральною і каплицею вглиб площі Катедральної і зупиняємось перед розкішним декоративним оздобленням фасаду. У крайніх полях у нішах бачимо фігури апостолів Петра і Павла. При створенні багатофігурних композицій за звичаєм того часу використовували як моделі звичайних людей. Таким чином ми маємо тут нагоду зазирнути в обличчя справжніх людей давньої епохи.

Баню каплиці увінчує фігура Скорботного Христа. Сюжет молитви Спасителя до Свого Отця у Гетсиманському саду, досить широко репрезентований у малярстві, у пластичному мистецтві є

справді унікальним.

У літні місяці є змога оглянути й інтер'єр каплиці

Далі обходимо Катедральну і зупиняємось перед входом з боку трамвайної колії. Тут на північній стіні оглядаємо ренесансну **Каплицю Кампанів** початку XVII століття, оздоблену

чудовим кам'яним різьбленням на євангельські сюжети і скульптурну композицію Гроба Господнього з XVI століття.

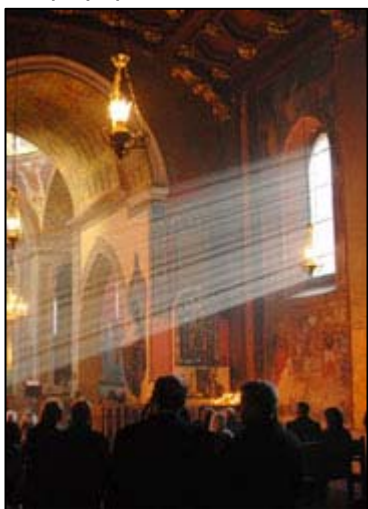
Далі заходимо досередини Катедри (вхід платний) і оглядаємо інтер'єр, де особливу увагу звертаємо на стіни і склепіння, вкриті фресковим живописом авторства Строїнського (XVIII століття) і вітражі, виконані в кінці XIX століття за ескізами Мегоффера і Матейка.

Виходимо з Катедри і далі прямуємо вулицею Театральною, де ліворуч звертаємо увагу на **костел Петра і Павла ордену єзуїтів [№3, вул. Театральна, 13]** – барокову святиню 1610-1630 років, один із найбільших храмів Львова, який зараз закритий, бо там міститься книгосховище.

Праворуч на Театральній, 18, одразу за готелем «Леополіс», знаходиться колишній палац Дідушицьких, тепер – **Природничий музей [№4]**. 1870 року нащадок спольщеного українського шляхетського роду граф Володимир Дідушицький, відомий зоолог, етнограф і археолог, відкриває тут Природничий музей, який згодом став одним із найбільших та найцінніших природничих музеїв Європи. Тут знаходиться один з найдавніших у Європі механічних

ліфтів. 1890 року Дідушицький подарував музей разом зі спорудою місту. Від 1980-х років музей перебуває на реконструкції.

Далі з Театральної звертаємо праворуч на Вірменську і далі ліворуч на Краківську, де майже одразу бачимо вхід до **Вірменського Катедрального собору (XIV-XV століття) [№5]** – унікальної пам'ятки східної культури на європейських теренах, досконале поєднання архітектури вірменських святинь, романсько-готичного стилю Західної Європи і староукраїнського галицького зодчества. Зайшовши на подвір'я з боку Краківської ви побачите праворуч і ліворуч від входу до храму намогильні плити XVI-XVII століть із добре збереженими написами. Зайшовши до храму, ви одразу відчуваєте потужну автентіку Сходу. Церква збудована з ламаного каменю і обличкована тесаними плитами, товщина стін досягає півтора метра. Унікальною є конструкція купола – він спирається на пустотілі ребра, викладені з глиняних глечиків. Інтер'єр храму захоплює: різьблені у камені зображення стилізованих вірменських жертвних хрестів "хачкарів" з XIV-XV століть, унікальні фрески на віконних відкосах, фрагменти найстарішого монументального розпису у Львові, новіша декоративна мозаїка і розписи стін XX століття у стилі модерн – уся це створює неповторні форми і колористику, які годі знайти ще десь у світі.

Виходимо з храму, звертаємо ліворуч і ще раз ліворуч завертаємо на вулицю Вірменську, далі проходимо повз огорожу церкви і заходимо через арковий прохід дзвіниці з кам'яним орнаментованим порталом давнього вірменського суду до південного дворику, який створює незрівнянне враження. Аркада з колонадою XV століття видає європейські архітектурні традиції. Тут збереглися рештки старовинного вірменського цвинтаря - це надгробні плити, найстарішим із яких 600 років і які були сюди перенесені з кладовищ інших вірменських храмів та монастирів, яких вже декілька століть не існує у Львові. Але це кладовище зовсім не типово: плитами рівно вимощено подвір'я храму, або вони вмонтовані у стіни.

Ще одна родзинка вірменського храмового комплексу – дерев'яна різьблена каплиця XVIII століття на подвір'ї. У каплиці міститься вівтар, що зображає муки Христа на Голгофі. Трохи далі у подвір'ї стоїть колона святого Христофора, поставлена 1726 року, тут же розташована будівля колишнього палацу вірменських архієпископів і вірменського банку – найстарішого ломбарду Львова.

Далі виходимо назад на вулицю Вірменську і знову прямуємо ліворуч уздовж вулиці. Одна з найстаріших громад Львова, вірменська, віками створювала у місті осередок свого національного життя з унікальною архітектурою і неповторним духом найдревнішої східної

Далі виходимо назад на вулицю Вірменську і знову прямуємо ліворуч уздовж вулиці. Одна з найстаріших громад Львова, вірменська, віками створювала у місті осередок свого національного життя з унікальною архітектурою і неповторним духом найдревнішої східної

християнської культури. Трохи далі від перехрестя з вулицею Друкарською ліворуч бачимо **будинок «Пір року» [№6, вул. Вірменська, 23]** Фасад цього будинку має скульптурний декор, через який він із 70-х років XIX століття одержав таку назву. Це витвір українського скульптора Гавриїла Красуцького. Коринфські пілястри підпирають фриз, де ми знайдемо рельєфні зображення лелек, маски вітрів з чотирьох сторін світу а також усі зодіакальні знаки. Рельєфи алегорично зображають чотири пори року і римського бога Сатурна, з яким пов'язані уявлення про «золотий вік». Алегорії весни, літа, осені й зими відтворюють діяльність землеробів протягом року. Кожна пора року оздоблена написом латинською мовою, взятим із давньоримського поета Вергілія.

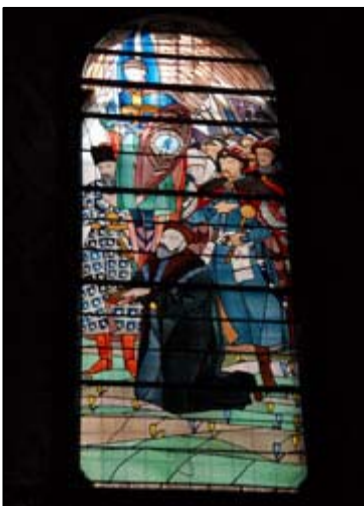

Далі прямуємо вулицею Вірменською і за декілька десятків кроків звертаємо праворуч на площу Музейну, колишню Домініканську. Над площею височіє **Домініканський собор [№7, пл. Музейна, 1]**, нині греко-католицька церква Святої Євхаристії – велична архітектурна пам'ятка пізнього бароко з оригінальним скульптурним оздобленням. Монастир домініканців на цьому місці заснували ще у XIII столітті на прохання дружини українського князя Лева Даниловича, угорської принцеси Констанції, яка була католичкою і на чужині тужила за своєю вірою. Від XV і до середини XVIII століття тут стояв костел, збудований у готичному стилі.

У цьому костелі і на площі перед ним 1559 року розігралася справжня війна за наречену з використанням артилерії і всіх тонкощів військової стратегії. Магнат Лукаш Гурка добивався видачі з монастиря своєї, які він уважав, законної дружини – найбагатшої спадкоємиці Речі Посполитої, Гальшки Острозької, яка заховалася за стінами домініканського монастиря. Під час військових дій на декілька тижнів припинилася вся торгівля у Львові і роздратований король наказав припинити війну. Було перерізано водотяг, що вів до монастиря і таким чином облога закінчилася: Гальшку видали Лукашеві.

Через аварійний стан готичний домініканський костел розібрали 1748 року. Новий храм, який нагадує костел святого Карла у Відні, у 1748-1764 роках спорудили за проектом військового інженера, генерала артилерії Яна де Вітта у пізньобароковому стилі. У ті часи існувала добра традиція зберігати від попередньої знищеної споруди усе цінне, що тільки можна було зберегти. До наших часів у південній частині храму можна оглянути алебастровий надгробок XVI століття – пам'ять про старовинний готичний костел, який зник ще 260 років тому.

За радянських часів храм Божого Тіла закрили і тут, як у багатьох інших львівських храмах, влаштували склад, а 1970 року відкрили Музей релігії та атеїзму і встановили у середині храму підвішений під куполом маятник Фуко, який своїм відхиленням підтверджував процес обертання Землі. У музеї працював кінолекторій, де читали лекції на атеїстичні теми і демонстрували атеїстичні науково-популярні фільми.

Від 90-х років Домініканський собор став греко-католицьким храмом Святої Євхаристії, особливо популярним серед львівської інтелігентної і національно свідомої молоді.

Виходимо з храму і прямуємо ліворуч невеликим сквером до **пам'ятника Іванові Федорову**, українському першодрукареві, де на невеличкій площі розташований базар букіністичної літератури. Далі прямуємо сходами донизу до входу на подвір'я православної **Успенської церкви [№8, вул. Руська 5/7]** - архітектурного шедевра українського ренесансу, пам'ятки європейського і світового значення. Храм Успіння Пресвятої Богородиці – центр українського духовного життя впродовж усієї середньовічної історії Львова, символ страждань і піднесень українців, свідчення їхнього незламного духу і прагнення до самоствердження.

Церква ще має назву Волоської, бо будувалися на кошти волоських, або молдавських правителів, фундаторами храму, окрім цього, ще були українські гетьмани, російські царі і польські королі.

Ансамбль церкви складається з вежі Корнякта, каплиці Трьох Святителів і власне самої Успенської церкви. Вежу, яка нагадує стрункі ренесансні кампаніли Венеції, збудували у 1572-1578 роках за проектом італійського архітектора Петра Барбона на кошти найбагатшого львівського купця Костянтина Корнякта. Найвища у місті вежа (66 м!) виконувала також і оборонну функцію: власне з неї захисник міста 1704 року поцілив з лука капелюха шведського короля Карла XII. Після турецької облоги 1672 року, коли верх вежі пошкодили внаслідок артобстрілу, архітектор Бебер добудував ще один четвертий ярус і до ренесансної композиції додав бароковий шолом із чотирма химерними пірамідами.

Усіх, хто вперше потрапляє на подвір'я церкви, пройшовши через старовинні кам'яні склепіння вхідної брами, охоплює почуття реальної причетності до минулих епох. Тут розташована Каплиця Трьох Святителів, будівництво якої львівський архітектор Андрій Підлісний на гроші того ж Костянтина Корнякта завершив 1591 року. Тут у класичну архітектурну композицію європейського ренесансу органічно вплетено риси українського зодчества з багатим кам'яним різьбленням. Каплиця була настільки довершеним витвором, що надихнула українську громаду на будівництво нової церкви, фактичним прообразом якої і стала.

Для спорудження нової церкви запросили найзнаменитішого львівського архітектора Павла Римлянина. Після його смерті будівництво 1629 року завершив будівничий Амброзій Прихильний.

Художню цінність Успенської церкви у 20-х роках минулого століття поповнили виконані у стилі модерн вітражі Петра Холодного «Київська Русь», «Галицька Русь» та «Фундатори Успенської церкви». У крипті Успенського храму поховані найвизначніші діячі Ставропігійського братства, яке було центром культурного і духовного життя львівських українців.

Виходимо з церкви, переходимо вулицю Руську і прямуємо далі вулицею Підвальною. Проходимо повз **Міський арсенал [№9]** – оборонну споруда XVI століття, де тепер розташований єдиний в Україні Музей зброї. Перетнувши вулицю Валуву, прямуємо вздовж оборонного муру колишнього **монастиря Бернардинів [№10, пл. Соборна, 1]** (нині греко-католицька церква Святого Андрія Первозванного) – пам'ятки ренесансу, маньєризму і бароко 1600-1630 років – цілісного середньовічного монастирського комплексу з фортифікаційними укріпленнями. Пройшовши з боку площі Митної через фортифікаційну браму монастиря – Глинянську вежу нечутними кроками (бо йтимемо унікальною дерев'яною бруківкою) ми потрапляємо на монастирське подвір'я, де кожен із багатьох його закутків дихає старовиною. Все тут завмерло так, ніби й не було останніх чотирьохсот років світової історії.

Монастир бернардинів збудовано за міськими мурами, тому ви побачите тут міцні й високі фортечні укріплення, які добре збереглися з північного і східного боку. Історія монастиря сягає середині XV століття, утім власне цю пам'ятку збудували на початку XVII століття. Це була епоха надзвичайної швидкої зміни архітектурних стилів. Найславетніший будівничий Львова італієць Павло Римлянин 1600 року розпочав будівництво костелу у стилі звичного для нього ренесансу, але майстер, не завершивши справи, помер 1618 року. Польському королеві Сигізмунду, який прибув на оглядини будівництва, первісний задум здався занадто скромним, і вже учень і наступник Римлянина швейцарець Амброзій Прихильний будував споруду так, що захоплювало дух. Розкішний маньєристичний скульптурний декор, який проте не порушує мистецького почуття міри, є найціннішим спадком цієї пам'ятки: більше двадцятьох довершених скульптур становлять живу галерею колоритних постатей XVII століття. Вроцлавський

архітектор Андрій Бемер завершив ансамбль монастиря бароковою вежею і оздобленням фасаду. Інтер'єр храму прикрашають численні різьблені вітарі XVIII століття, стіни вкриті оригінальним фресковим розписом того ж періоду.

Історія, яка творилася між цими похмурими і величними мурами є надзвичайно захопливою. Тут настільки злилися воедино реальні факти міських хронік з легендами, що розділити їх тепер неможливо. Цілюще джерело, яке вдарило після поховання 1484 року на подвір'ї монастиря святого Яна з Дуклі, захисника Львова від численних облог, канонізованого Папою Іваном Павлом Другим 1997 року... Барокова ротонда над криницею, куди скидали тіла

вбитих українців, які 1648 року хотіли відчинити браму міста гетьманові Богдану Хмельницького... Нарешті годинник на вежі костелу, який завжди спішив на п'ять хвилин на згадку про те, що монах-бернардинець перевів стрілку годинника вперед: міська брама зачинилися перед самим носом загарбників і таким чином Львів було врятовано від знищення...

Багато легенд та реальних історичних подій бережуть і підземелля монастиря бернардинів.

Далі від монастиря Бернардинів прямуємо праворуч вулицею Сербською у бік площі Ринок. На Сербській проходимо ресторан, присвячений родоначальнику мазохізму, львів'янину, письменнику Леопольду Захер-Мазоху. Виходимо на площу Ринок якраз на її найцікавішу східну сторону, де розташовані найславніші кам'яниці Львова. Це **Палац Бандініеллі [№11, пл. Ринок, 2]** пам'ятка пізнього ренесансу (1593 рік) з кам'яними дельфінами на фасаді, які сприяли власникові будівлі у торговельних справах і оберігали від небезпек. Сьогодні це приміщення Львівського історичного музею. Також це **Чорна кам'яниця [№12, пл. Ринок, 4]** – унікальна пам'ятка ренесансної архітектури XVI століття, яка не має аналогів мабуть у цілій Європі. Збудована італійськими архітекторами Павлом Римлянином і Петром з Барбон. І звичайно ж це **Палац Корнякта [№13, пл. Ринок, 6]** – надзвичайно цінна ренесансна пам'ятка 1580 року, палац найбагатшого львів'янина за всю історію міста,

купця Костянтина Корнякта, а згодом Королівська кам'яниця – власність і резиденція польського короля Яна III Собеського. Проходимо на подвір'я палацу і оглядаємо Італійський дворик - напрочуд схожий із типовими двориками Флоренції і Рима. Тут, серед цієї європейської краси, неможливо залишатися байдужим. У подвір'ї палацу в теплу пору року працює кафе, тут відбуваються традиційні концерти, фестивалі класичної і джазової музики, унікальна акустика створює незабутнє враження. У подвір'ї можна оглянути пранґер – ганебний стовп, біля якого у середньовіччі виконували покарання над злочинцями, а також побачити найстарішого кам'яного лева міста – лева Лоренцовича.

Далі прямуємо до будівлі **Львівської Ратуші [№14, пл. Ринок, 1]**, розташованої навпроти, у центрі ринкової площі. Сучасна будівля Ратуші зведена у стилі віденського класицизму в середині XIX століття. Ця Ратуша – четверта за всю історію міста. Перші дві знищили пожежі, третя ренесансна, зведена 1619 року, завалилася. Ця ратуша була історичним провісником долі міста. Під час сильної бурі 9 липня 1672 року флюгер у вигляді лева зірвався з вежі і впав мордою на Схід. І цього року місто зазнало турецької облоги. Другий раз флюгер зірвало 1704 року, якраз напередодні захоплення Львова армією шведського короля Карла XII. І фатальним для самої ратуші став 1826 рік. Саме в ту хвилину, коли у приміщенні ратуші поважна комісія складала протокол про надійність будівлі, ратуша завалилася, поховавши під собою вісьмох львів'ян.

Закладення нової Ратуші відбулося через рік, завершили її 1835 року. Будівництво коштувало величезної на той час суми – півмільйона крон. Нова ратуша має 9 залів і 156 кімнат. Вежа піднялася на висоту майже 65 метрів і на ній встановили годинник, виготовлений у майстерні Віденської політехніки. Утім доля нової ратуші теж не була безхмарною: під час революції 1848 року внаслідок артилерійного обстрілу загорілася вежа і купол провалився досередини. Будівлю відновили 1851 року власне у такому вигляді, як ми бачимо її сьогодні. Новий годинник, виготовлений 1852 року на віденській фабриці Штіля, безвідмовно служить львів'янам ось уже півтора століття, звучання його дзвонів є органічною складовою аури міста. Якщо ви вийдете на оглядовий майданчик ратуші якраз у той момент, коли битиме дзвін годинника і загадаєте бажання, воно неодмінно збудеться.

У Ратуші засідав магістрат, а після надання Львову самоврядування 1870 року, тут жив президент міста. 1 листопада 1919 року на вежі ратуші вперше почепили український національний синьо-жовтий стяг, а від 3 квітня 1990 року національний прапор України незмінно майорить у небі Львова. Сьогодні, як і в давні часи, у приміщенні Ратуші розташована міська Рада Львова, але це не завадить туристам пройти коридорами ратуші і вибратися на її найвищу точку. Подолавши 350 дерев'яних сходинок, з оглядового майданчика ратушної вежі на завершення нашої екскурсії можна побачити усю красу стародавнього міста.

Екскурсія «Львів за 2 години»

мапа

Природничий музей → 4

Вірменський катедральний собор → 5

Будинок «Пір року» → 6

Домініканський собор → 7

Успенська церква та вежа Корнякта → 8

Костел Петра і Павла ордену єзуїтів → 3

Домініканський собор → 7

Латинський катедральний собор → 1

Каплиця Боїмів → 2

Міський арсенал → 9

Монастир Бернардинів, церква Андрія → 10

11 → Палац Бандіnellі

12 → Чорна Кам'яниця

13 → Палац Корнякта та Італійський дворик

14 → Ратуша